

واکسیناسیون کرونا در زنان باردار

اهداف آموزشی

امید است خوانندگان محترم پس از مطالعه مقاله:

- اصول واکسیناسیون کرونا در بارداری را بیان کنند.
- سوالات رایج در مورد واکسیناسیون کرونا در زنان باردار را توضیح دهند.

میترا صابونی

مربی مرکز آموزش بهورزی
دانشگاه علوم پزشکی کردستان

شعله گوازی

مدیر مرکز آموزش بهورزی
دانشگاه علوم پزشکی کردستان

آموزش جمعیت عمومی، واکسیناسیون کووید ۱۹ به عنوان یکی از مهم‌ترین راه‌های پیشگیری از این عفونت توصیه شده است. واکسن یکی از موفق‌ترین و مقرون به صرفه‌ترین ابزارهای بهداشت عمومی است که تا حد زیادی به حذف و کنترل بیماری جدی و کاهش مرگ در قرن گذشته کمک کرده است. با توسعه انواع واکسن و شروع جهانی واکسیناسیون از زمستان ۹۹ امیدهای زیادی برای نجات بیشتر جان انسان‌ها و کاهش عوارض شدید بیماری در همه گروه‌های جمعیتی ایجاد شده است اما با توجه به استفاده اضطراری از این واکسن‌ها و کمبود اطلاعات بالینی و اثرات آن بر بارداری و جنین آن‌ها در ابتدا ابهاماتی وجود داشت که با تلاش بی‌وقفه دانشمندان و پژوهشگران در عرصه بین‌المللی به نتایج درخشانی دست یافتند و اکنون بیش از ۱۰۰ هزار زن باردار در آمریکا، اروپا و برخی از کشورهای آسیایی از جمله ایران توسط واکسن‌های مختلف علیه بیماری کرونا واکسینه شده‌اند و هیچ‌گونه تاثیر نامطلوب و عارضه

واکسن یکی از موفق‌ترین و مقرون به صرفه‌ترین ابزارهای بهداشت عمومی است که تا حد زیادی به حذف و کنترل بیماری جدی و کاهش مرگ در قرن گذشته کمک کرده است.

کرونا ویروس، یک ویروس حاوی ریبونوکلیک اسید^۱ و از خانواده‌ای از ویروس‌هاست که می‌تواند به طور عام باعث عفونت‌های دستگاه تنفس و گوارش شده و به شکل طیفی از علائم، بی‌علامتی، شرایط خفیف مثل سرماخوردگی تا موارد شدیدتر مانند اختلالات پنومونی ویروس با اختلالات سیستمیک بروز کند. از شروع پاندمی کووید ۱۹ که دو سال از آن می‌گذرد بیش از ۵ میلیون نفر در سراسر جهان و بیش از ۱۳۰/۰۰۰ نفر در ایران جان خود را در اثر بیماری از دست داده‌اند. کووید ۱۹ افراد دارای بیماری‌های زمینه‌ای، سیستم ایمنی ضعیف را بیشتر درگیر می‌کند. در این میان، زنان باردار به دلیل تغییرات فیزیولوژیک جسمی و روانی و کاهش سیستم ایمنی بیشتر در معرض ابتلا به این ویروس قرار می‌گیرند. تحقیقات بر روی زنان باردار نشان داده اگر چه علائم این بیماری و میزان مرگ مشابه زنان غیرباردار بوده و بیش از ۹۰٪ مادران مبتلا به این بیماری بهبود می‌یابند، اما در بیماران در مراحل شدید یا بحرانی دوره بالینی و عوارض بیماری نسبت به جمعیت غیرباردار می‌تواند بدتر باشد و بر اساس مستندات موجود، احتمال بیشتری وجود دارد که در بخش مراقبت ویژه بستری شوند، نیاز به تهویه مکانیکی پیدا کنند و حتی مرگ در انتظارشان باشد. ریسک فاکتورهای همراه در بارداری شامل سن ۳۵ سال و بالاتر، چاقی، فشار خون بالا، دیابت شیرین شانس ابتلا یا بروز بیماری شدید یا بحرانی در بارداری را افزایش می‌دهد. کووید در زنان باردار می‌تواند باعث زایمان زودرس، افزایش ضربان قلب، دیسترس جنینی، پارگی زودرس کیسه آب، سقط و سزارین شود که این عوارض پیامدهای روانی زیادی برای زنان باردار داشته است، به همین دلیل برای کنترل همه‌گیری بیماری کووید ۱۹ در این گروه خاص علاوه بر اقدام‌های مؤثر بهداشت عمومی مانند فاصله‌گذاری اجتماعی، استفاده از ماسک صورت، شستن دست‌ها، اجتناب از فضاهای شلوغ سر بسته و

RNA: Ribonucleic Acid

راهنمای سریع واکسیناسیون کووید ۱۹

نام واکسن	حداکثر زمان نگهداری پس از باز شدن ویال در دمای ۲-۸ درجه سانتی گراد	سن مجاز	اثر بخشی	ماهیت واکسن	فاصله نوبت دوم و سوم یاد آور	نکات مهم
سینوفارم	۶ ساعت (در دمای محیط اساعت)	۵ سال به بالا	٪۷۹	ویروس غیر فعال شده	۳ ماه	<ul style="list-style-type: none"> مشاوره پزشکی در صورت هرگونه بیماری خاص یا سابقه آنافیلاکسی تعویق تزریق واکسن در صورت تب بالا و عدم سرماخوردگی تا زمان بهبودی دمای نگهداری قبل از باز شدن ۲ تا ۸ مقدار تزریق ۰/۵ سی سی قبل از مصرف ویال‌ها ۲ تا ۳ بار به آرامی تکان دهید.
آسترازنکا	۶ ساعت	۱۸ سال به بالا	٪۸۲	آدنو ویروس m RNA		

استفاده از واکسن با این شرایط در بارداری وجود داشته که آن هم واکسن آنفلوانزا بوده است. دومین واکسن توصیه شده در زنان باردار واکسن آسترازنکا است. این واکسن از نسخه اصلاح شده ویروسی متفاوت آدنو ویروس تهیه شده است.

واکسیناسیون کرونا و بارداری

در ایران واکسن سینوفارم و آسترازنکا مطابق با توصیه سازمان بهداشت جهانی تزریق می‌شود.

سوالات رایج

تزریق واکسن به خانم‌های باردار چه حکمی دارد؟

با تزریق واکسن، سیستم ایمنی علیه ویروس وارد شده به بدن، آنتی بادی ساخته و باعث بالا بردن سطح آنتی بادی به شکل محسوس و مصونیت در مقابل بیماری ناشی از آن می‌شود. با توجه به مکانیسم واکسن‌های فعلی خطری برای زنان باردار و جنین آن‌ها وجود ندارد لذا دریافت واکسن بر اساس اطلاعات فعلی بلامانع است. عوارض واکسن در زنان باردار مشابه عوارض شایع در غیر باردار است.

جانبی در سلامت آنان و فرزندان‌شان مشاهده نشده است. همچنین سازمان بهداشت جهانی توصیه می‌کند که واکسن کرونا در زنان باردار استفاده شود چرا که مزایای واکسن برای زنان باردار بیشتر از خطرات احتمالی بیماری است. مطابق با آخرین اعلام واکسیناسیون کرونا در ایران از آغاز تاکنون مجموع دزهای تزریق شده به بیش از ۱۲۹ میلیون مورد رسیده است که از این تعداد پوشش واکسیناسیون در زنان باردار نزدیک به ۶۰ درصد است. مطابق با پروتکل‌های وزارت بهداشت از میان واکسن‌های موجود در ایران، واکسن‌هایی که برای زنان باردار توصیه شده واکسن سینوفارم به عنوان واکسن اصلی مورد تایید در بارداری معرفی شده است. سابقه

کووید در زنان باردار می‌تواند باعث زایمان زودرس، افزایش ضربان قلب، دیسترس جنینی، پارگی زودرس کیسه آب، سقط و سزارین شود.

زمان تزریق واکسیناسیون کرونا در زنان باردار

- در صورت تزریق دوز اول واکسن سینوفارم قبل از بارداری یا عدم اطلاع از بارداری تزریق دوم به فاصله ۲۸ روز از تزریق اول می‌تواند انجام شود در صورت تزریق واکسن آسترانکا در دوز اول، فاصله تزریق دوز دوم ۲ ماه است.
- برای دریافت دوز بوستر مادران باردار مطابق اولویت‌های جمعیت عمومی و دستورالعمل ابلاغی وزارت بهداشت اقدام شود.
- در موارد ابتلای قطعی به کووید ۱۹ حداقل فاصله یک ماه پس از بهبودی کامل جهت تزریق واکسن رعایت شود.
- در صورت تأخیر، در اولین فرصت تزریق دوم انجام شود و تاکنون حداکثر زمان بین دو نوبت واکسن تعیین نشده است.

اگر زن باردار نداند که باردار است و واکسن کرونا بزند منعی ندارد و مشکلی ایجاد نمی‌کند توصیه می‌شود واکسن نوبت دوم در زمان مقرر و با فاصله‌های مطابق با دستورالعمل کشوری تزریق شود.

واکسن باعث ایمنی در نوزادان می‌شود؟

علاوه بر پاسخ ایمنی در مادران پس از واکسیناسیون، انتقال آنتی بادی از بدن مادر به نوزاد از طریق جفت و شیر مادر انجام می‌شود که باعث ایمنی و محافظت نوزادان در برابر کرونا می‌شود.

شرایط مادران باردار برای واکسیناسیون

- واکسیناسیون همه مادران باردار بالای ۱۸ سال در هر سن بارداری با واکسن سینوفارم قابل انجام است. چنانچه مادر تمایل به انجام واکسیناسیون در ۱۲ هفته اول بارداری ندارد می‌توان تا بعد از ۱۲ هفته بارداری واکسیناسیون را به تعویق انداخت اما تزریق واکسن آسترانکا در سه ماه اول بارداری ممنوع است.
- واکسیناسیون مادر باردار در حال حاضر با واکسن سینوفارم است در صورت تجویز واکسن آسترانکا با نظر کمیته دانشگاه توسط پزشک متخصص انجام می‌گیرد و گرفتن رضایت کتبی برای واکسیناسیون آسترانکا فقط در صورت درخواست مادر برای اولین دوز لازم است.
- در صورت تزریق یک دوز واکسن برکت یا بهارات قبل از بارداری نوبت دوم واکسن سینوفارم توصیه می‌شود.
- در صورت تزریق یک دوز واکسن اسپوتنیک یا آسترانکا قبل از بارداری نوبت دوم واکسن آسترانکا توصیه می‌شود.
- در صورت دریافت دو دوز واکسن اسپوتنیک قبل از بارداری، واکسن آسترانکا به عنوان دوز تقویتی (بوستر) در بارداری فعلی توصیه می‌شود.
- در صورت تزریق واکسن آسترانکا در بارداری و ایجاد ترومبوز، تزریق دوز دوم با واکسن سینوفارم قابل انجام است.
- در مادران مبتلا به توکسو پلاسماز، سابقه لخته خون، خونریزی مغزی در کودکی، سابقه سکته مغزی، مصرف انوکسپارین، دوقلویی، چاقی، مصرف آسپرین و مرده زایی، مادر مبتلا به واریس شدید، نداشتن مادرزادی کلیه چپ، نارسایی کلیه، هیپوتیروئیدی، واکسیناسیون با سینوفارم قابل انجام است.
- در موارد ترومبو سیتوپنی شدید به علت هماتوم، تزریق با احتیاط و عمقی انجام گیرد.

بروز واریانت دلتا میزان مرگ در اثر کووید با واکسن ۱۰ برابر کاهش داشته است. WHO اظهار داشته که همه واکسن‌ها مورد تایید و در فهرست اضطراری در جلوگیری از عفونت شدید و بستری بسیار مؤثر هستند. در مورد واریانت امیکرون هنوز اطلاعات کامل نیست و به نظر می‌رسد ایمنی سلولی تقویت شده در اثر واکسن نقش عمده‌ای در حفاظت در برابر امیکرون داشته باشد.

پیشنهادها

جهت افزایش پوشش واکسیناسیون در این گروه جمعیتی و مقابله با خودداری از تزریق واکسن در تعدادی از زنان باردار به دلیل ترس ناشی از آن حمایت کافی برای بهبود سلامت روان و مشاوره در دسترس برای زنان باردار مدنظر گرفته شود.

به نظر می‌رسد در پذیرش واکسن کووید ۱۹ به دلیل ترویج اطلاعات غلط و داشتن باورهای غلط در بین تعدادی از زنان باردار تردید وجود دارد. بر این اساس تهیه و تدوین مداخلات آموزشی مبتنی بر الگو مؤثر است که از طریق شناخت و درک نیازها، حمایت اجتماعی، درک منافع و راه‌های غلبه بر موانع واکسیناسیون فراهم می‌شود.

نتیجه‌گیری

واکسیناسیون کرونا در زنان باردار موجب کاهش مرگ‌ومیر، عوارض و پیامدهای بارداری شده است؛ لذا برای گسترش و بالا بردن سطح ایمنی در مقابل واریانت و سویه‌های جدید کرونا مطابق با پروتکل وزارت بهداشت اطلاعات کامل و دقیق در خصوص تزریق واکسن و دوز بوستر به زنان باردار ارائه شود.

تزریق همزمان واکسن کرونا و سایر واکسن‌ها مجاز است یا خیر؟

حداقل فاصله دریافت واکسن کووید ۱۹ و واکسن‌هایی مانند آنفلوانزا و دوگانه دربارداری ۱۴ روز است.

آیا واکسن‌های یاد شده توان پیشگیری از واریانت جدید ویروس کرونا را دارد؟

براساس نظریه سازمان بهداشت جهانی حتی در دوره

منابع

- راهنمای واکسیناسیون کووید ۱۹ همراه با پاسخ سؤالات شایع در این زمینه ویژه پزشکان، پرستاران و مراقبین سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نسخه اول دی ۱۴۰۰ کمیته ملی واکسیناسیون علیه بیماری کرونا (کووید ۱۹)
- <https://vrhrc.tums.ac.ir/news> واکسیناسیون کرونا در دوران بارداری
- Faeze Abedi, Somayeh Minaei Moghadam, Mohamad hossein Mafi, Coronavirus Disease 2019 and Pregnancy: A Review Study